

Innspill fra Hjernerådet til stortingsmelding om allmennlegetjeneste for fremtiden

Hjernerådet er en paraplyorganisasjon for norske hjernemiljø. Vi jobber for bedre forebygging, behandling, forskning og livskvalitet til mennesker med ulike hjernelidelser. Vi representerer 77 medlemsorganisasjoner, hvorav 25 av disse er brukerorganisasjoner med mer enn 200 000 medlemmer, og 52 er fagmedlemmer med om lag 5000 fagpersoner.

Hjernerådet takker for muligheten til å gi innspill til *stortingsmelding om allmennlegetjeneste for fremtiden*. Vårt utgangspunkt i dette innspillet er allmennlegetjenesten sett fra et hjernehelseperspektiv.

Hjernesykdommer står samlet for 26 prosent av sykdomsbyrden i Norge og representerer 23 prosent av alle tapte leveår (*Global Burden of Disease*). Med forventet befolkningsvekst og økt forekomst av hjernesykdommer i årene som kommer er vi avhengig av velfungerende allmennlegetjenester.

Områdekompetanse om hjernehelse

Rapporten *Gjennomgang av allmennlegetjenesten* (2023) viser til Helsepersonellkommisjonen og at helsepersonell i framtiden vil måtte ta hånd om flere pasienter og brukere enn i dag, og at den største behovs- og aktivitetsøkningen vil komme i kommunen. For å møte denne utviklingen er det nødvendig å styrke kunnskapen om forebygging og behandling av hjernesykdommer i helsetjenestene, også blant allmennleger.

Hjernerådet anbefaler regjeringen å øke den generelle kunnskapen om hjernehelse gjennom å innføre *områdekompetanse om hjernehelse* i relevante fagutdanninger – om primær- og sekundærforebygging, diagnostisering, behandling og oppfølging av personer med hjernesykdommer. For allmennleger vil en slik områdekompetanse kunne bli en obligatorisk del av spesialistutdanningen innen allmennmedisin, eventuelt være et valgfritt spesialiseringsemne. For fastleger som ikke har spesialisering i allmennmedisin kan det være aktuelt å tilby ulike kurs innenfor hjernehelseområdet.

Tiltak for å utbedre diagnostisk forsinkelse

Om lag en av tre nordmenn rammes av en hjernesykdom i løpet av livet, og sykdommen kan være en stor belastning både for den enkelte, pårørende og helsetjenestene. Tidlig oppdagelse av sykdommer vil kunne gi bedre behandlingsmuligheter, forebygge økt sykdomsbyrde og øke livskvaliteten for de som rammes.

Hjernerådet erfarer at det er behov for å bedre tilgangen til diagnostisering av hjernesykdom. En hovedutfordring er at mange får diagnose på et sent tidspunkt, selv om de har levd med symptomer og helseplager i lang tid. Stadig flere tyr til private tilbud for å få stilt diagnose, hvilket igjen skaper utfordringer med videre oppfølging i det offentlige.

Hjernerådet anbefaler at det gjennomføres en kartlegging for å finne ut av de primære årsakene til forsinket diagnostisering. I tillegg til en kartlegging må det innføres tydeligere standardisering av forløp knyttet til diagnostisering. Bedre diagnostiske føringer og verktøy vil bidra til bedre allmennlegetjenester og bedre og riktigere pasientbehandling. En løsning som Helse- og omsorgsdepartementet bør vurdere er at Helsedirektoratet utarbeider kliniske retningslinjer for

utredning av uspesifikke symptomer - tilsvarende *Pakkeforløp for uspesifikke symptomer som kan være kreft*. Et slikt pakkeforløp kan hete: *Diagnostisk pakkeforløp for pasienter med uspesifikke symptomer på hjernesykdom*.

Forløpet må inneholde standardiserte prosedyrer, som innledende utredning hos fastlege/spesialist og standardisering for videre utredning og oppfølging. Det bør også inneholde nye utviklede samhandlingsfunksjoner (koordinering) mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, samt på tvers i spesialisthelsetjenesten.

Utvide ParkinsonNet til flere diagnoser

For å bedre kunne ivareta pasienters behov er det nødvendig å se til nye måter å organisere helsetjenestene og allmennlegetjenesten. De gode erfaringene fra innføring av ParkinsonNet bør utvikles til andre hjernesykdommer. ParkinsonNet er et landsdekkende og tverrfaglig nettverk som driver med systematisk opplæring av helsefagpersonell. Målet er å bidra til at personer med Parkinsons sykdom og parkinsonisme får bedre tilgang til tverrfaglig oppfølging i helsetjenesten.

Opplæringsnettverket består av ulike fagpersoner fra spesialisthelsetjenesten, kommunehelsetjenesten og privat sektor med kompetanse på Parkinsons sykdom og parkinsonisme. Nettverksmodellen er hentet fra Nederland, og ble i 2017-2019 prøvd ut i Rogaland og Oslo. Gode erfaringer fra pilotene har ført til at helsemyndigheten har innført ParkinsonNet i alle helseregioner i Norge. Per oktober 2023 er det til sammen 1946 deltakere i nettverket, og det er deltakere fra 230 kommuner. Tiltaket om å bruke modellen på andre diagnoser er også anbefalt i Nasjonal Hjernehelseterapi 2018-2024, men foreløpig er dette ikke gjennomført.